

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	1-й (осв.-професійний)
Кафедра	Архітектури	Рік навчання	1-й
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво	Вид дисципліни	Нормативна, з циклу професійної підготовки
Спеціальність	191 Архітектура та містобудування	Семестр	1-й

ОСНОВИ АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОГО ПРОЄКТУВАННЯ

Семестр 1-й (01 вересня –14 грудня 2023/2024 навч. р.)

Викладач	Наталя Петрівна ХОРОЯН, кандидат архітектури (PhD), доцент, завідувачка кафедри архітектури ХДАДМ
E-mail	khoroian.natalia@ksada.org ; кафедра архітектури Archkaf@ksada.org
Заняття	За розкладом. Дистанційно – у Class-room за посиланням https://meet.google.com/brn-auka-guc Код курсу: https://classroom.google.com/c/NjE4Mjk0MTA4MzU5?cjc=dq34xe3
Консультації	За домовленістю
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 2, поверх 3, ауд. 303 (каф. Архітектури)
Телефон	+380507725514 (Telegram)

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Основи архітектурно-ландшафтного проєктування» є бажання оволодіти початковими фаховими навичками. Обов'язковим є достатній рівень знань та компетенцій з основ графічних зображень і образотворчого мистецтва.

Впродовж курсу, студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу обов'язкової дисципліни та підготовки її практичної/методичної стратегії.

Якщо студент не отримав достатню попередню профільну підготовку, перед початком вивчення дисципліни, він має отримати додаткові теми для опрацювання матеріалу, пов'язаного з загальною тематикою курсу, для ознайомлення та вивчення.

Впродовж курсу, студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу обов'язкової дисципліни та підготовки її практичної/методичної стратегії.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза аудиторними заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи та Telegram-чат (тільки у робочі дні до 18-00).

Умови листування:

- 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Основи архітектурно-ландшафтного проєктування, або ОАЛП);
- 2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);

3) файли підписувати таким чином: *прізвище – завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

Підсумкові роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані:

- У **Class-room** – обов'язково;
- На ел. скриньку: khorodian.natalia@ksada.org; кафедри Archkaf@ksada.org;
- На месенджер Telegram, у чат групи, що створюється відповідно до поточного навчального року/проєкту (якщо немає змоги інакше).

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Для розуміння студентами складу, обсягу та вимог до графічного подання практичних завдань дисципліни, використовуються спеціальна література та роботи з методичного фонду кафедри. Окремі навчально-інформаційні матеріали, посилання на інформацію (відповідно до теми проєкту/заняття) надаються викладачем під час занять у Class-room та/або дублюються у Telegram-чаті групи. Додаткові інформаційні матеріали, у т. ч. актуальні проєктні розробки, дані про авторів, архітектурні школи, творчі групи і т. ін., що знаходяться у вільному доступі у мережі Інтернет, опрацьовуються студентами самостійно та обговорюються з викладачем.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

А. Матеріали і обладнання для виконання креслень і макетів:

- ДОШКА ДЛЯ КРЕСЛЕННЯ, або планшет з рейсшиною формату А2 (А1);
- креслярські трикутники 45⁰, 30⁰;
- олівці звичайні грифельні та дозовані (0,5, 0,7 мм) твердості НВ, В;
- гумка або клячка;
- лінійка масштабна (за можливістю);
- лінійка креслярська з фаскою під рапідограф, лінійка металева (для розрізання макетних матеріалів, 30-50 см завдовжки);
- циркуль, вимірювач;
- рапідографи, лайнери (у т.ч. різнокольорові) товщиною 0,2, 0,5, 0,7 мм. (за бажанням/можливістю – рейсфедер);
- папір для *ескізування* формату А3 та А4;
- ватман для *виконання креслень* форматів А3, А2;
- калька «Д» (бажано);
- міліметровий папір (не обов'язково);
- жорсткі підмакетники з фанери, пластика, цупкого картону або оргаліту квадратні: 21x21 см, 29x29 см, – для робочих (пошукових) макетів; 40x40 см – для чистових макетів;
- папір та картон (пакувальний, гофрокартон, будь який, що є у доступі) для робочого та чистового макетування;

Б. Додаткові матеріали:

- малярна стрічка;
- стрижні дерев'яні (зубні чистки, палички йодові аптечні, шпажки для шашликів тощо) для макетування;
- дріт м'який для макетування (за бажанням);
- нитки товсті для макетування (за бажанням);
- армуюча стрічка-сітка зі скловолна для обробки швів у гіпсокартонових перегородках, шириною 45-50 мм – для макетування;
- макетний (канцелярський) ніж з блоком змінних лез, ножиці;
- килимок для розкרוю макетів (або підоснова-замінник);

- клей ПВА (будівельний, прибіл. 250-300 мл);
- термопістолет з набором клейових стрижнів (за можливості);
- інше – за самостійним міркуванням.

В. Комп'ютерна техніка:

- комп'ютер / ноутбук / планшет з веб-камерою та можливістю виходу до мережі Інтернет для забезпечення навчального процесу.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Курс «Основи архітектурно-ландшафтного проєктування» (*далі – ОАЛП*) призначений для теоретично-практичної підготовки фахівця в галузі архітектурно-ландшафтного проєктування, з метою набуття професійних навичок та вмінь щодо творчої роботи у дисципліні «Архітектурно-ландшафтне проєктування» на другому – четвертому роках навчання.

Мета курсу полягає в забезпеченні студента базовими техніками, навичками і прийомами роботи, необхідними для успішного рішення проєктно-творчих задач в архітектурно-ландшафтному проєктуванні на подальших курсах навчання. Курс «ОАЛП» дає фундамент професійних уявлень про формування художньо-образних складових проєктів та засоби вираження проєктних ідей, що розвиваються та вдосконалюються у вирішенні відповідних завдань в ході подальшого вивчення дисципліни «Архітектурно-ландшафтне проєктування».

В результаті вивчення дисципліни «Основи архітектурно-ландшафтного проєктування» студенти мають **знати**:

зміст етапів навчального проєктування; базові поняття архітектурної теорії, такі як, простір, маса, об'єм, пропорції, масштаб; характеристики основних конструктивних елементів будівлі; склад креслень навчального проєкту;

та вміти:

виконувати пошукові малюнки та схеми, чорнові макети; виконувати креслення — ортогональні проєкції проєктованих об'єктів та об'ємні аксонометричні (перспективні) зображення; виконувати макети з паперу та картону; використовувати прийоми формальної композиції для досягнення виразного архітектурно-художнього рішення, такі як: ритмо-метричні ряди, масштаб, симетрія, пропорції, просторовий каркас і т.ін..

КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері містобудування та архітектури, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів, засобів суміжних наук.

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК08. Навички міжособистісної взаємодії.

СК01. Усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування.

СК03. Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.

СК04. Здатність дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд.

СК05. Здатність до аналізу і оцінювання природнокліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціальнодемографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проєктування.

СК06. Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проєктуванні.

СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проєктування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК08. Усвідомлення теоретико-методологічних основ архітектурного проєктування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів. **СК09.** Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.;

СК09. Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.

СК11. Здатність до ефективної роботи в колективі, а також до співпраці з клієнтами, постачальниками, іншими партнерами та громадськістю при розробленні, узгодженні і публічному обговоренні архітектурних проєктів.

СК13. Здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних і енергозберігаючих, технікоекономічних вимог і розрахунків.

СК14. Усвідомлення особливостей застосування сучасних будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, а також технологій при створенні об'єктів містобудування, архітектури та будівництва.

СК15. Здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів.

СК16. Усвідомлення загальних теоретичних, методичних і творчих засад архітектурного проєктування.

СК18. Усвідомлення теоретичних основ архітектури будівель і споруд, основ реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів та здатність застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих

СК19. Здатність застосовувати теоретичні основи дизайну архітектурного середовища для розв'язання складних спеціалізованих задач.

СК20. Здатність застосовувати теоретичні основи ландшафтної архітектури для розв'язання складних спеціалізованих задач.

ПР01. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПР02. Знати основні засади та принципи архітектурно-містобудівної діяльності.

ПР04. Оцінювати фактори і вимоги, що визначають передумови архітектурно-містобудівного проєктування.

ПР06. Збирати, аналізувати й оцінювати інформацію з різних джерел, необхідну для прийняття обґрунтованих проєктних архітектурно-містобудівних рішень.

ПР08. Знати нормативну базу архітектурно-містобудівного проєктування.

ПР09. Розробляти проєкти, здійснювати передпроєктний аналіз у процесі архітектурно-містобудівного проєктування з урахуванням цілей, ресурсних обмежень, соціальних, етичних та законодавчих аспектів.

ПР10. Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що використовуються в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР11. Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР12. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтної середовища.

ПР13. Виявляти, аналізувати та оцінювати потреби і вимоги клієнтів і партнерів, знаходити

ефективні спільні рішення щодо архітектурно-містобудівних проєктів.

ПР14. Обирати раціональні архітектурні рішення на основі аналізу ефективності конструктивних, інженерно-технічних систем, будівельних матеріалів і виробів, декоративно-оздоблювальних матеріалів.

ПР15. Забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, економічних, безпекових нормативних вимог в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР16. Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури

ПР23. Мати здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

«Основи архітектурно-ландшафтного проєктування» (*або «ОАЛП»*) є базовою для підготовки архітектора за ОПП «Архітектурно-ландшафтне середовище» і передує основної дисципліни професійної освіти «Архітектурно-ландшафтне проєктування». У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з підходами і методами в архітектурному проєктуванні. Згідно з навчальним планом, що є ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 1-го та 2-го семестру.

Програма I семестру першого року навчання за ОПП «Архітектурно-ландшафтне середовище» (*далі – ОПП АЛС*), орієнтована на знайомство з архітектурною діяльністю в цілому (у першому наближенні), і припускає:

- а) формування у студентів здібності до розрізнення художньо-образних і утилітарних характеристик архітектурного твору (проєктного рішення);
- б) засвоєння змісту етапів навчального проєктування: ескіз-ідея, ескіз, рішення;
- в) засвоєння головних прийомів архітектурного моделювання (малюнок, креслення, макет);
- г) засвоєння елементарних норм професійного архітектурно-ландшафтного проєктування у форматах креслень та макетування.

Програма II семестру першого року навчання за ОПП АЛС, орієнтована на *розуміння й засвоєння студентами фізичних аспектів архітектурної-містобудівної творчості*, а саме — понять простору, маси, об'єму і відповідних прийомів художньої виразності, що припускає:

- а) оцінку й аналіз студентом ситуацій діяльності, що розгортаються, з погляду художньо-виразних можливостей місця і з погляду необхідності забезпечення утилітарних та технологічних вимог нескладних конструктивів;
- б) акцентування зусиль на *ступені розробленості пластичного рішення* (цілісність рішення, максимальна виразність використовуваного прийому, пророблення елементів оточуючого ландшафту) і *рівневі виконання* (техніка макетування, якість креслень);
- в) засвоєння прийомів графічного й об'ємного моделювання;
- г) знайомство з основними конструктивними елементами будівлі (стіни, колони, перегородки, перекриття, покрівля, отвори – двері та вікна, сходи, печі, каміни тощо).

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст матеріалу розкриваються у процесі проведення практичних занять. Теоретичне підґрунтя дисципліни ОАЛП забезпечують наступні дисципліни: «Основи архітектурної композиції і проєктної графіки», «Макетування об'ємних та просторових форм», «Матеріалознавство», «Архітектурна ергономіка», «Нарисна геометрія, теорія тіней та перспектива», «Академічний рисунок». Також, професійні теоретичні аспекти постійно знаходяться у полі уваги на заняттях та інтерпретуються викладачем в залежності від теми, що розглядається.

Практичні заняття здійснюються у вигляді виконання ескізних графічних робіт, виконання

макетів, а також із послідовного виконання етапів проєктних завдань, які являють собою підсумок архітектурного творчого процесу в даному семестрі.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Організація та проведення занять з дисципліни проводяться відповідно до загальноприйнятих норм і правил поведінки Вищої школи. Викладач координує процес занять, а також сприяє створенню умов щодо необхідного рівня професійної дискусії. Особлива увага приділяється досягненню програмних результатів навчання дисципліни. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не являються перешкодою для реалізації здобувачами вищої освіти процесу навчання. Викладач створює безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з керівництвом та студентами.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Основи архітектурно-ландшафтного проєктування» викладається на першому році навчання за ОПП «Архітектурно-ландшафтне середовище». У кожному семестрі ОАЛП складається з 2 змістових модулів.

У I семестрі дисципліна складається із 8 кредитів ECTS – 240 годин (90 год. практичної аудиторної роботи і 150 год. самостійної роботи студентів). У II семестрі курс складається із 7 кредитів ECTS – 210 годин (90 год. практичної аудиторної роботи і 120 год. самостійної роботи студентів).

Вивчення курсу завершується екзаменаційним переглядом.

Тема	Години (практичні заняття)	Результати навчання	Завдання
ПЕРШИЙ СЕМЕСТР			
МОДУЛЬ I. Архітектурно-ландшафтне проєктування як творчий процес пошуку плідної ідеї.			
Змістовий модуль 1. Архітектурна фантазія за визначеною темою			
Тема 1. Вступна бесіда Клаузура 1: архітектурна фантазія за темою « Вежа птахів »	2 6	Набуття розуміння ролі та значення дисципліни ОАЛП в структурі навчання за ОПП «Архітектурно-ландшафтне середовище». Знайомство з силабусом дисципліни. Розуміння про побудову подальшої роботи та матеріали, що є необхідними для здійснення навчання. <u>Фотофіксація студентами усього процесу навчання та надання цієї інформації на Екзаменаційних переглядах.</u>	Завдання за теми 1 та 2 виконують бся в 2 етапи. Перший етап – висування оригінальної образної ідеї рішення; загальне обговорення. Робота виконується простим олівцем в довільній графічній манері на аркуші формату А3 (420x297), що дозволяє передати авторський задум.
Тема 2. Клаузура 2: архітектурна фантазія за темою « Ворота в сні »	6		Другий етап – розробка рішення і подання його в системі трьох ортогональних проєкцій: плану, фасаду, розрізу (перетину) на аркуші формату А3. Завдання за темою 3 виконує бся в графіці та макет і за темою алгоритмом:
Тема 3. Проектна вправа за темою: « Ігровий простір « Лабіринт »	26	а) формування у студентів здібності до розрізнення художньо-образних і утилітарних характеристик архітектурно-ландшафтного твору (проєктного рішення);	1) проголошення ідеї; 2) пошук найкращого варіанту рішення та розробка графічного ескізу. Вітається пошук 2х-3х варіантів ідеї, сценарію, формального рішення; 3) ескізування та робоче макетування (21x21 см); 4) виготовлення чистового макету з білого

	2	<p>б) засвоєння змісту етапів навчального проєктування: концепція, ескіз-ідея, ескіз, рішення;</p> <p>в) засвоєння головних прийомів архітектурного моделювання (малюнок, креслення, макет);</p> <p>г) засвоєння елементарних норм професійного архітектурно-ландшафтного проєктування у форматах креслень та макетування.</p>	<p>папіру, або картону на підмакетнику 40x40 см.</p> <p>5) здача макету та графічної частини. Модульний перегляд.</p>
--	---	--	--

Змістовий модуль 2.

Архітектура громадських просторів на складному рельєфі

<p>Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку</p>	40	<p>а) розвиток творчого мислення: висування оригінальної проєктної ідеї (задуму) – інтерпретації теми;</p> <p>б) ознайомлення з особливостями архітектури громадських просторів та масових заходів, у тому числі: естрадних вистав, зборів, політичних акцій, наукових конференцій.</p> <p>в) формування навичок знаходження засобів вираження власної ідеї та втілення задуму в кресленнях та чистовому макеті</p>	<p>Завдання за темою 4 виконується в графіці та макеті за таким алгоритмом:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виконання та обговорення клаузури на тему «Ідея театрального простору» – графіка, макет-схема <i>Графічна частина</i> виконується в довільній манері і включає: схеми плану, фасаду, розрізу та загальний вигляд (аксонометрію або перспективу). <i>Робочий макет</i> виконується в масштабі 1:50 з паперу, або картону, також використовуються будь-які допоміжні матеріали. <u>Затвердження ескізу-ідеї.</u> 2. Розробка ескізу рішення. Використання рельєфу, перші розрахунки. На аркушах формату А2 (мін. 2 арк.) представляються зазначені складові задуму: плани, фасади, розрізи, що демонструють роботу з рельєфом, схеми пошуку форми, зонування, руху відвідувачів, тощо, 3-вимірні замальовки. Вітається пошук варіантів ідеї, сценарію, формального рішення. Бесіда про деякі аспекти архітектурної композиції: <ul style="list-style-type: none"> • Функція та сценарій. • Штучне та природне в ландшафті. • Цілісність композиції. Структурні інваріанти архітектурної форми. • Композиційна схема плану та композиційний каркас об'єкту проєктування 3. <u>Затвердження ескізу.</u> Креслення у складі: генерального плану (М 1:100, 1:200), плану, фасаду, розрізу (перетину) на аркушах формату А2. Масштаб виконання креслень – 1:50.
---	----	---	--

			4. Виконання креслень та викрійок для макету. Консультації із викладачем. 5. Виготовлення чистового макету 6. Задача проекту: <ul style="list-style-type: none"> • чистовий макет (40x40 см), • аркуші з кресленнями формату А2 • файл з фотофіксацією усього процесу проєктування в форматі pdf (проміжні фото - jpg)
	2		Публічний екзаменаційний перегляд (ЕП)

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі клаузур, поточних переглядів етапів проєктного процесу, модульних переглядів виконаних завдань. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі публічного екзаменаційного перегляду у визначені графіком навчального процесу терміни.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90-100	A	A+ 98-100	задовільно	64-74	D
			A 95-97			
			A- 90-94	незадовільно	35-59	FX
добре	82-89	B		незадовільно (повторне проходження)	0-34	F
	75-81	C				

ПОЛІТИКА ЩОДО ДЕДЛАЙНІВ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (лікарняний, тощо).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Методичні вказівки до виконання клазури в курсі «Основи архітектурно-ландшафтного проєктування» для студентів 1-ого року навчання (1-ий семестр), електронне видання, 2023;
- Методичні вказівки до виконання проєктної вправи «Лабіринт» для студентів ОПП «Архітектурно-ландшафтне середовище» 1-ого року навчання (I семестр), електронне видання, 2023;
- Приклади студентських робіт з методичного фонду кафедри;
- Рекомендована викладачем нормативна література і посібники;
- Інтернет - ресурси за темою навчальних завдань.

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ КУРСУ (за розкладом I (осіннього) семестру 2023-2024 н.р.)

Тиждень	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Контроль	Деталі
ПЕРШИЙ СЕМЕСТР						
I модуль. Архітектурне проєктування: творчий процес пошуку плідної ідеї						

Змістовий модуль 1. Архітектурна фантазія за визначеною темою					
04.09 ПН	Вступне заняття. Загальні положення щодо предмету	Практичні	Мета і завдання дисципліни ОАЛП: загальне ознайомлення з силабусом дисципліни та методами роботи, застосованими в навчальному процесі. Ознайомлення з структурою завдань на 1 семестр та їх методичним забезпеченням; методи роботи з останнім.	2	
	Тема 1. Клаузура 1: архітектурна фантазія за темою «Вежа птахів»		Видача завдання №1. Поняття «Клаузура» (пояснення). <i>Евристична бесіда №1 про асоціативне мислення та роль метафори у пошуку / висуванні проєктної ідеї.</i> Обговорення теми завдання	2	Виконання перших ескізів: формат А4, А3
07.09 ЧТ	Клаузура 1: архітектурна фантазія за темою «Вежа птахів».	Практичні	Висування ідеї рішення об'єкту, обговорення і представлення у вигляді ескізних малюнків, схем і текстових пояснень: представлення ідеї у вигляді малюнку з текстовими поясненнями/цитатами/віршами тощо на аркуші паперу.	2	Проміжний контроль: наявність мін. 2х варіантів ідеї. Загальне обговорення робіт.
11.09 ПН	Клаузура 1: архітектурна фантазія за темою «Вежа птахів»	Практичні	Здача робіт. Аналіз клаузури: загальне обговорення з акцентом на оригінальність, виразність та метод опрацювання авторського задуму.	2	Наявність виконаної роботи.
	Тема 2. Клаузура 2: архітектурна фантазія за темою «Ворота в сні»		Видача завдання №2. <i>Евристична бесіда №2 про роль функції об'єкту у пошуку форми та висуванні проєктної ідеї.</i> Ескіз-ідея (графічна робота) за темою	2	Загальне обговорення теми завдання
14.09	Клаузура 2: архітектурна фантазія за темою «Ворота в сні»	Практичні	Висування ідеї рішення об'єкту, обговорення і представлення у вигляді ескізних малюнків, схем і текстових пояснень: представлення ідеї у вигляді малюнку з текстовими поясненнями/цитатами/віршами тощо на аркуші паперу.	2	Проміжний контроль: наявність мін. 2х варіантів ідеї. Загальне обговорення робіт.
18.09	Тема 2. Клаузура 2: архітектурна фантазія за темою «Ворота в сні»	Практичні	Здача робіт. Аналіз клаузури: загальне обговорення з акцентом на виразність, оригінальність та метод опрацювання авторського задуму. Увага на спосіб архітектурного подання проєкту.	2	Наявність виконаної роботи.
	Тема 3. Проектна вправа за темою: «Ігровий простір «Лабіринт»		Видача завдання №3. <i>Евристична бесіда №3 про метафізика лабіринту та деякі геометричні аспекти архітектурної композиції:</i> - <i>Сакральність простору лабіринту. Міф та ритуал. Геометричні ознаки лабіринту</i>	2	Пошукові ескізи - ідеї (графічна робота) за темою: висування концепції проєкту

			<p><i>та сучасні сприйняття ідеї лабіринту.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Впорядкованість.</i> - <i>Регулярність. Супідрядність.</i> - <i>Розчленування. Єдність.</i> - <i>Ритмічні та метричні закономірності.</i> - <i>Види симетрії</i> 			
21.09	<p>Тема 3. Проектна вправа за темою: «Ігровий простір «Лабіринт»</p>	Практичні	<p>Аналіз та загальне обговорення пошукових ескізів та концепцій, що є висунуті студентами.</p> <p>Акцентування на відповідності ідей темі проєктної вправи.</p> <p><u>Евристична бесіда №4</u></p> <p>на тему: «Гра, сценарій, функція та форма в архітектурі».</p> <p>та про деякі геометричні аспекти архітектурної композиції та категорії ОПК:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Простір, маса, поверхня.</i> - <i>Масштаб та масштабність в архітектурі;</i> - <i>Межа. Відкриті та закриті простори.</i> 	2	<p>Ескізи - ідеї (графічна робота) за темою: Затвердження концепції проєкту.</p>	<p>Загальна бесіда; індивідуальні консультації за темою</p>
25.09			<p>Розробка концепції проєкту (графічна робота): плани, фасади розріз, тощо.</p> <p>Бесіда про поняття та засоби зонування об'єкту проєктування.</p> <p>Виготовлення робочого макету</p>	4	<p>Ескізи планів, фасадів, деталей; схеми зонування; робочий макет</p>	<p>Загальна бесіда; індивідуальні консультації за темою</p>
28.09			<p><i>Загальний перегляд робіт.</i></p> <p><i>Доповіді студентів про створені роботи. Групове обговорення щодо сприяння/розуміння ідеї, відповідності геометричної форми та засобів досягнення проєктованих результатів.</i></p> <p><i>Рекомендації щодо вдосконалення робіт.</i></p>	2	<p>Ескізи планів, фасадів, деталей; схеми зонування тощо; Затвердження ескізу-ідеї (робочого макету)</p>	<p>Загальна бесіда; індивідуальні консультації за темою</p>
02.10			<p>Виконання ескізних креслень в масштабі 1:50:</p> <ul style="list-style-type: none"> • план, • розрізи (мін. 2), • фасади (мін. 2); • деталі (сходи, парапети, підпірні стіни). <p>Підготовка викрійок для чистового макету.</p>	4	<p>Проміжний контроль: наявність креслень</p>	<p>Індивідуальні консультації за темою</p>
05.10			Практичні	<p>Чистове макетування за власними ескізами та викрійками.</p>	2	<p>Проміжний контроль: наявність креслень та макетних проробок</p>

09.10	Тема 3. Проектна вправа за темою: «Ігровий простір «Лабіринт»	Практичні	Чистове макетування за власними ескізами та викрійками. <i>Перегляд стану макетування в групі.</i>	4	Проміжний контроль: наявність креслень та макетних проробок	Відповіді на запитання студентів. Індивідуальні консультації за темою
12.10			<i>Перегляд стану макетування в групі.</i> <i>ДОПУСК до здачі проектних матеріалів (креслення, чистовий макет)</i>	2	Проміжний контроль: наявність креслень та макетних проробок	
16.10			1. Пошукові малюнки, концептуальні схеми, креслення. Варіанти рішень. робочий макет мін. 21x21 см. 2. Матеріали графічного ескізу, виконані на аркушах ватману формату А3 (мін. 2 аркуші): <ul style="list-style-type: none"> • план, • розрізи (мін. 2), • фасади (мін. 2); • деталі (сходи, парапети, підпірні стіни); • тривимірні промальовки. 3. Чистовий макет на підмакетнику 40X40 см в масштабі 1:50.	4	ЗДАЧА РОБІТ: Матеріали за переліком.	Захист та обговорення робіт
19.10			1. Пошукові малюнки, концептуальні схеми, креслення. Варіанти рішень. <i>Формат ватману А3, графічна робота; робочий макет мін. 21x21 см.</i> 2. Матеріали графічного ескізу, виконані на аркушах ватману формату А3 (мін. 2 аркуші): <ul style="list-style-type: none"> • план, • розрізи (мін. 2), • фасади (мін. 2); • деталі (сходи, парапети, підпірні стіни); • тривимірні промальовки. 3. Чистовий макет на підмакетнику 40X40 см в масштабі 1:50.	2	МОДУЛЬНИЙ ПЕРЕГЛЯД Матеріали за переліком.	Обговорення зі студентами
Змістовий модуль 2. Архітектура громадських просторів на складному рельєфі						
23.10	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку	Практичні	Видача завдання №3. Евристична бесіда №5 про деякі АСПЕКТИ АРХІТЕКТУРНОЇ КОМПОЗИЦІЇ: - Функція та сценарій. - Штучне та природнє в ландшафті. - Цілісність композиції.	4	КЛАУЗУРА за темою: пошук концепції проекту (графіка, макет-схема)	Введення в тематику проекту.

			Структурні інваріанти архітектурної форми. Композиційна схема плану та композиційний каркас об'єкту проєктування			
26.10	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		<u>Перегляд клаузур:</u> доповіді-пояснення студентів, загальне обговорення щодо розуміння ідей учасниками обговорення, вибір композиційної логіки, засобів формоутворення тощо.	2	Наявність виконаної роботи.	Клазура (формат ватману А3, мін. 1 арк., макет-схема) Загальна бесіда; індивідуальні консультації за темою
30.10	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		<u>Ескізування. Пластичні можливості рельєфу:</u> засоби впорядкування, інженерні рішення, розрахунки відміток та їх взаємне співвідношення, ергономічні показники щодо пересування по впорядкованому рельєфу.	4	Пошукові ескізи - ідеї (графічна робота) за темою	Загальна бесіда; індивідуальні консультації за темою
02.11	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		<u>Ескізування. Макетування рельєфу:</u> засоби робочого макетування, концептуальне та чистове макетування – в чому різниця? Моделювання проєктної ідеї	2	Пошукові ескізи - ідеї (графічна та макетна робота) за темою	Загальна бесіда; індивідуальні консультації за темою
06.11	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЕСКІЗУ-ІДЕЇ: <i>Графічна частина</i> виконується в довільній манері і включає такі ескізи: <ul style="list-style-type: none"> • композиційні схеми плану, • схеми фасадів, розрізів; • загальний вигляд (аксонометрію або перспективу). <i>Робочий макет</i> виконується в масштабі 1:50 з паперу, або картону, також використовуються будь-які допоміжні матеріали.	4	Наявність виконаної роботи.	Графічні матеріали, робочий макет
09.11	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку	Практичні	Розробка ескізу проєкту за затвердженою ідеєю: графічна робота простим олівцем з усіма необхідними інструментами; розрахунки сходів, перепадів відміток, нахилів пандусів.	2	Наявність креслень	Виконання креслень. Формат паперу А2
13.11				4		
16.11	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЕСКІЗУ: Креслення у складі: генерального плану (М 1:100, 1:200), композиційної схеми плану, плану театального простору, фасаду, розрізу (перетину) на аркушах формату А2 (мін. 2 арк.) Масштаб виконання креслень –	2	Наявність виконаної роботи.	Загальний перегляд, рекомендації

			1:50.				
20.11	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		МАКЕТУВАННЯ. Уточнення ескізних креслень в системі ортогональних проєкцій – генплану, фасаду та розрізу. Виготовлення викрійок та підготовка усіх деталей-заготовок для макету.	4	Наявність матеріалів для (подальшої) роботи	Загальний перегляд, рекомендації, консультації	
23.11				Робота над виготовленням макету			2
27.11							4
30.11							2
04.12							4
07.12							2
11.12	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		<u>Підготовка матеріалів проєкту до здачі:</u> оформлення креслень – підписи, надпис.; оформлення макету – підписи, надпис.	4	Наявність матеріалів проєкту для здачі	Загальний перегляд, рекомендації, консультації	
14.12	Тема 4. Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку		<u>Підготовка матеріалів проєкту до ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ (ЕП):</u> збір пакету матеріалів проєкту у електронному вигляді у форматі .pdf (єдиний файл для кожного студента!)	2	Наявність матеріалів проєкту для ЕП	Загальний перегляд, рекомендації, консультації	

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студент повинен забезпечити інтернет-зв'язок з відео- та звукоsupроводженням; обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку).

Вітається власна думка з теми заняття, активність під час проведення обговорень, аргументовані думки та виступи на підставі інформації, зібраної під час самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами, попередженням викладача та інформуванням деканату), а також запізнення на заняття. Самостійне відпрацювання теми (виконання завдань практичної частини курсу) відбувається неодмінно в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких причин.

Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх роботах: доповідях, статтях, проєктних розробках, тезах тощо). Кожен випадок

порушення академічної доброчесності розглядається як ситуація, що негативно впливає на рейтинг здобувача і оцінку його роботи. У разі прояву плагіату студент не тільки не отримує балів, але й стає суб'єктом обговорення та покарання згідно [положення «Про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв»](https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf) (<https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf>).

Корисні посилання: <https://zakonodavstvo.com/zakon-ukrainy/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>; <https://saiup.org.ua/novvny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
<u>Клаузура 1:</u> архітектурна фантазія за темою « Вежа птахів »	Формат ватману А3, графічна робота <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність та повнота опрацювання авторського задуму	10
<u>Клаузура 2:</u> архітектурна фантазія за темою « Ворота в сні »	Формат ватману А3, графічна робота <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність та повнота опрацювання авторського задуму	10
Проектна вправа за темою: « Ігровий майданчик «Лабіринт» »	1. Пошукові малюнки, концептуальні схеми, креслення. Варіанти рішень. Формат ватману А3, графічна робота; робочий макет мін. 21x21 см. 2. Матеріали графічного ескізу, виконані на аркушах ватману формату А3 (мін. 2 аркуші): <ul style="list-style-type: none"> • план, • розрізи (мін. 2), • фасади (мін. 2); • деталі (сходи, парапети, підпірні стіни); • тривимірні промальовки. 3. Чистовий макет на підмакетнику 40x40 см в масштабі 1:50. <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність та повнота опрацювання авторського задуму, якість виконання макету.	20
Модуль 1	Модульний перегляд	0–40
« Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку » Ескіз-ідея	<i>Графічна частина</i> включає: <ul style="list-style-type: none"> • композиційні схеми плану, • схеми фасадів, розрізів; • загальний вигляд (аксонометрію або перспективу). <i>Робочий макет</i> в масштабі 1:50. <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність та повнота опрацювання авторського задуму	10
« Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку » Ескіз	Креслення у складі: генерального плану (М 1:100, 1:200), композиційної схеми плану, плану театального простору, фасаду, розрізу (перетину) на аркушах формату А2 (мін. 2 арк.) Масштаб виконання креслень – 1:50. <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність, грамотність та повнота опрацювання авторського задуму	20
« Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку » Чистовий макет	Чистовий макет на підмакетнику 40x40 см <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність, грамотність та акуратність опрацювання авторського задуму	25
« Театральний простір на складному рельєфі в структурі міського парку » Повний пакет матеріалів	Пакет матеріалів проєкту у електронному вигляді у форматі .pdf <i>Оцінюються</i> оригінальність, виразність, грамотність та повнота опрацювання авторського задуму	5
Модуль 2	Екзаменаційний перегляд	0–60
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
ВСЬОГО	Модуль 1: 0-40	Модуль 2: 0-60	
A 95-100	38-40	56-60	Студент в повному обсязі опанував матеріал модулю/курсу, опрацював графічні і макетні завдання; старанно та творчо підходить до вирішення навчальних завдань. Активно веде дискусію під час обговорень, аргументовано формулює власну думку і пропонує можливі шляхи вирішення проектних/композиційних/технічних проблем. Не мав жодних пропусків занять без поважних причин.
A- 90-95	36-37	53-55	Студент в повному обсязі опанував матеріал модулю/курсу, продемонстрував якісний рівень знань під час обговорень актуальних питань в ході роботи над завданням. Продемонстрував вміння ефективно опрацьовувати надану і додаткову інформацію, а також дисциплінованість. Не мав жодних пропусків занять без поважних причин.
B 82-89	33-35	49-52	Студент в достатньому обсязі опанував головні матеріали теми, продемонстрував хороший обсяг знань і вмінь під час виконання графічної роботи. Не мав дисциплінарних зауважень.
C 74-81	30-32	45-48	Студент не в повному обсязі опанував матеріали дисципліни, про що свідчить середня якість виконання творчих завдань курсу, наявність композиційних та графічних неточностей, помилок при виконанні ортогональних проєкцій. Не мав дисциплінарних зауважень.
D 64-73	27-29	39-44	Студент не в повному обсязі опанував матеріали дисципліни, про що свідчить неякісний рівень напрацювань, помилки при виконанні креслень та неякісний стан макетів; невпевненість під час ведення дискусій. Мали місце пропуски занять.
E 60-63	24-26	35-38	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал дисципліни, проявив неповажне відношення до занять зі значною кількістю пропусків, що негативно сказалося на якості графічної та макетної роботи.
FX 55-59	16-23	24-34	Студент не опанував значну кількість тем і матеріалів дисципліни, не проявляв належного відношення до занять, про що свідчить низка пропусків і погані результати поточного і підсумкового контролю знань.
F 0-54	0-15	0-23	Дана оцінка є слідством незацікавленості в отриманні якісної освіти, вкрай поганого відношення студента до занять і майже повної відсутності знань з даної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Основна**

1. Петришин Г.П. Обідняк М.М. Архітектурне проектування: початковий курс. Підручник— Львів: Видавництво «Растр-7», 2010. – 276 с.
2. Нойферт Е. Будівельне проектування: [довідник] / Ернст Нойферт пер. с нем. [40-ве вид.перероб. і доповн.] — К.: Фенікс, 2017. — 619 с.: іл.,табл.
3. Крижановська Н.Я. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник / Н. Я. Крижановська, М. А. Вотінов, О. В. Смірнова –Харків, нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 348 с.
4. Криворучко Ю.І. і група авторів Ландшафтне проектування: конспект лекцій з курсу «Ландшафтне проектування» для студентів напряму 1201 «Архітектура» спеціальності 120102 «Містобудування». – Львів: 2008.-188с.
5. Ідак Ю.В. Основи об'ємно-просторової композиції: навч.посібник / Ю.В. Ідак, Т.М. Клименюк, О.Й. Ляковський. – 2-ге вид., доп. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020 – 212 с. ISBN 978-966-941-437-3
6. Глушко Ю.Ю., Боброва Т.Б., Високос С.М., та інші. Креслення. Навчальний посібник. 2019 рік. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/20/04/28/6kreslennya.pdf>

Нормативна

1. ДСТУ Б А.2.4-7:2009 Правила виконання архітектурно-будівельних робочих креслень. - Київ: Мінрегіонбуд України, 2009
2. ДСТУ Б А.2.4-4:2009 СПДБ. Основні вимоги до проектної та робочої документації. - Київ: Мінрегіонбуд України, 2009
  3. ДБН В.2.2-5:2011 Благоустрій територій – Київ.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2012. – 64 с.
  4. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій – Київ.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019. – 185 с. (на заміну ДБН 360 – 92**)
  5. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення – Київ.: Мінрегіон будівництва України, 2018. – 68 с.

Допоміжна

1. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : монографія: у 2 т. / М.Д. Гродзинський. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2005. – Т. 1. – 431с.
2. Білоконь Ю. М.,Фомін І.О. Наука та творчість в архітектурі – К., Логос, 2006, 320 с.
3. Скороходова, А. В. Сучасне архітектурне середовище та його вплив на поведінку людини / А. В. Скороходова, Ю. В. Купрійова // Архітектура : [зб. наук. пр.] / відп. ред. Б. С. Черкес. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – С. 131–133

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/natural/dprmu/2010_19/21_Demin.pdf
2. Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт. URL: www.elib.nplu.org
3. Архітектура будівель і споруд / В.В.Смоляк, В.П. Очеретний та інш. <http://posibnyky.vntu.edu.ua/bud/inf/gloss.html>